

non consumuntur statim, si non accipiantur ut occulte et tanquam propriæ possideantur, sed solum ad usum publicum, et expositum arbitrio superioris, sicut retinentur res aliæ, ordinarie existimo materiam esse solum peccati venialis, nisi peculiare circumstantiæ intercedant, quæ indicent deformitatem gravio-rem, ut si id fiat frequenter, et quasi ex animo deliberato applicandi illo modo res monasterii ad suum usum, vel si ob eam causam privarentur alii usu talis rei cum notabili incommodo illorum, aut monasterii, de qua re plura in sequentibus dicemus.

42. *Secunda assertio, de bonis externis ad usum acceptis.* — *Probatum quod sit contra votum.* — Secundo dicendum est: accipere dicto modo aliquid ad quemcumque usum proprium ab aliquo externo de bonis ejus, non est peccatum injustitiæ; tamen etiam est contra votum paupertatis. Prior pars constat, quia ibi nihil accipitur invito domino, volenti autem non fit injuria. Posterior pars probatur, quia ille etiam est actus proprietatis repugnantis paupertati religiosæ. Nam, licet in eo casu religiosus non utatur tali re, ut dominus ejus, tamen in acceptando illo usu se gerit ut dominus; usus autem ille pretio æstimabilis est; nam si sit actus quo res consumitur, tanti est æstimabilis moraliter, quanti res ipsa; si autem usus, salva substantia rerum, sit pretio æstimabilis, distincto a valore rei, qui ergo illum usum accipit suo arbitrio, et sine licentia, jam accipit aliquid pretio æstimabile proprio arbitrio, et sine facultate superioris; ergo quoad id se gerit ut dominus. Unde, licet per votum paupertatis non excludatur simpliciter usus facti a superiore concessus, excluditur tamen usus facti proprio arbitrio usurpatus, etiamsi ille usus a domino concedatur, hoc enim pertinet ad rationem justitiæ, et non ad rationem paupertatis. Confirmatur et declaratur; nam dominus, concedendo talem usum, concedit plane aliquod jus utendi, quod jus æstimabile pretio est, etiamsi pendeat a domino, qui potest illud revocare; ergo paupertas læditur, cum tale jus proprio arbitrio recipitur, et in actum reduceitur. Atque hoc etiam confirmat usus, et communis sensus religiosorum, qui hoc modo et intentione intelligunt emitti votum paupertatis, scilicet non habendi rem ullam, neque utendi illa, nisi ex voluntate Prælati; unde omnis usus sine hac licentia expressa aut interpretativa propriarius censetur, etiamsi non sit de rebus propriis, sed de alienis.

43. *Quale et quam grave peccatum sit.* — Ad judicandum autem de gravitate culpæ, quando usus est salva substantia rei, non est consideranda quantitas, seu valor rei, quæ ad usum conceditur, sed sola æstimatio ipsius usus, quia solus ille accipitur, et ex hac parte sæpe multum minuetur culpa. In aliis autem rebus, quæ uno usu consumuntur, parum refert distinguere usum a dominio, quod ad præsens attinet, quia si res consumitur, tota res accipitur, cum usus accipitur; et ideo, juxta superius dicta de quantitate hujus materiæ, de hac etiam acceptione judicandum est; eritque major gravitas, si res in magna quantitate accipitur, ut occulte retenta paulatim consumatur; nam accipere solum rem ad unum tantum actum utendi, verbi gratia, comedendi aut bibendi, regulariter non æstimatur materia gravis in ordine ad paupertatem, quidquid sit de obedientia, vel alia observantia religiosa. In acceptione autem pecuniæ, semper est major deformitas, idemque est in illa accipere usum quod dominium.

44. *Quid si accipiatur pecunia mutuo.* — Imo censeo, licet mutuo accipiatur, non excusari a culpa gravi, quamvis tunc necessaria videatur major quantitas, quam si dono acciperetur, quia revera juxta moralem æstimationem minus est id quod accipitur. Quoniam vero per mutuum, quantum ex vi contractus, acquiritur dominium cum obligatione solvendi, ideo talis actio proprietaria est, et repugnans paupertati, tum quia per eam accipitur aliquid tanquam proprium, cum sine licentia accipitur; tum etiam quia obligatur religiosus ad aliquid reddendum propria etiam auctoritate, quæ obligatio neque in ipso firma esse potest, nec, moraliter loquendo, impleri, si pecuniam expendat, cum neque ipse habeat unde solvat, neque etiam monasterium in eo casu obligetur. Loquimur enim, quando mutuum propria auctoritate accipitur, sine voluntate tacita superioris, et expenditur in usus non necessarios, ad quos religio non tenebatur. Nam si religiosus de licentia superioris esset absens et ægrotaret, vel alia ex causa indigeret ad usus sibi necessarios, quibus religio debet et solet providere, tunc in accipiendo mutuo non est proprietatis, cum sufficiens licentia intercedat, et religio tenebitur ad solutionem ejus, cum teneatur religio in necessariis providere. Quod cum aliis notavit Turrecremata, in dicto c. *Non dicatis*, art. 7.

45. *Objectio.* — *Respondetur sub distinctione.* — *Accipere pecuniam in custodia non est*

CAPUT XII.

DE POSSESSIONE SEU RETENTIONE ALICUJUS REI
CONTRA RELIGIOSAM PAUPERTATEM.

contra paupertatem. — Dices: interdum potest religiosus aliquam pecuniam accipere, ut eam reddat tertiæ personæ, quod non videtur esse peccatum grave, quia ibi religiosus nihil videtur sibi acquirere, sed tantum esse instrumentum, quo pecunia illa donetur tertiæ personæ; ergo accipere pecuniam iterum reddendam ipsimet domino, non erit peccatum grave contra paupertatem. Respondeo distinguendo antecedens: dupliciter enim potest id fieri, primo, ut res immediate donetur religioso, quamvis ipse eam accipiat animo donandi illam tali personæ, et non retinendi illam, ut propriam; secundo, quod donatio immediate fiat tertiæ personæ, etiam ex intentione ipsius dantis, ipse autem religiosus solum sit veluti minister et sequester, quo mediante, pecunia ab uno in alium transferatur. Si ergo antecedens intelligatur priori modo, falsum assumit, quia illud ex genere suo peccatum grave est; imo duo peccata ibi interveniunt, unum accipiendo, nam est actus proprietatis, et domini; aliud postea dando tertio, tum propter eandem rationem; tum etiam quia jam fit injuria religioni, cui jam fuit jus acquisitum per priorem acceptionem. Si vero antecedens intelligatur in posteriori sensu, sic verum est quod assumitur; nam illud revera non est contra paupertatem, poterit autem esse contra regulam vel obedientiam, si in religione prohibitum sit, nè aliquid simile absque licentia fiat. Et ita resolvit Sanchez, lib. 6 de Matrim., disp. 4, § *Sexto inferitur*. In eo autem sensu non recte inferitur consequens, nam qui mutuo pecuniam accipit, dominium acquirit quantum est ex modo actionis, et de illa potest tanquam dominus disponere, licet teneatur eam postea solvere. Esset autem simile, si religiosus acciperet ab alio pecuniam tantum in custodia, ut eam reddat quoties dominus voluerit, illud enim per se non est contra paupertatem, licet possit esse contra obedientiam, et contra decentiam religiosam, si occulte fiat; et in universum cavendum est in hujusmodi actionibus, ne aliquid palliate vel simulate fiat contra paupertatem, quod multum pendet ex tacita intelligentia, et bona vel mala fide operantium.

1. *Peculium proprietarium repugnat paupertati.* — Secunda actio, vel quasi actio domini est possessio seu retentio temporalium bonorum, quæ, quatenus talis est, manifeste repugnat paupertati religiosæ. Dico autem *quatenus talis est*, quia de facto aliquid hujusmodi in particulari habere, absolute non repugnat voto, imo quoad aliquid moraliter necessarium est, quo sensu non repugnat religioso habere pecuniam, juxta c. *Monachi*, de Statu Monach., cum ibi notatis, et per Navar., Comment. 1 de Regular., n. 14, et Comment. 2, n. 14. Solum ergo peculium proprietarium huic voto repugnat, ut ex eodem c. *Monachi* constat, et ex aliis, quæ Navar. supra expendit. Explicandum ergo superest quæ sint signa possessionis seu retentionis proprietariæ, et quomodo quantumve in ea peccetur contra paupertatem.

2. *Primum signum peculii proprietarii.* — Primum ergo ac præcipuum signum est, possidere aliquid sine legitima licentia Prælati: habetur expresse in d. c. *Monachi*, ubi primum prohibetur ne monachi peculium permittantur habere; inferius vero declaratur, nisi ab Abbate fuerit pro injuncta administratione permissum, et subjungitur gravissima poena contra eos, qui aliter inventi fuerint habere peculium; nam in vita removentur a communione altaris, scilicet, nisi respiciant, et in morte privantur suffragiis, et sepultura ecclesiastica, scilicet, si in eo statu moriantur. Unde constat hanc unicam conditionem, scilicet, carere facultate superioris, esse sufficiens argumentum proprietarii peculii, ad quod etiam facit c. *Non dicatis*, 12, q. 1, et c. *Cum ad Monasterium*, de Statu monach., cum similibus, quæ ibi a glossis citantur, et concordant ibidem Doctores, Panormitanus, in d. c. *Cum ad Monasterium*, n. 8; Innocentius, Hostiensis, et alii; Gerson, in tract. contra proprietarios, habetur 1 p., Alphab. 22, lit. M (quamvis aliqui censeant non esse illius); D. Antoninus, 3 p., tit. 16, c. 1, § 11; Sylvest., *Religio*, 6, q. 8; Corduba late, in Summa, q. 54. Ratio juxta supra dicta facilis est, quia qui possidet aliquid sine facultate superioris, non alieno, sed proprio nomine illud possidet; ergo tanquam proprium pos-

idet; ergo violat votum paupertatis, et ex hac parte sacrilegium committit. Aliunde autem etiam videtur furtum committere, quia contrectat et retinet rem alienam invito domino, quia illa res non est sua, sed religionis, et sine ejus consensu illam usurpat, et retinet tanquam dominus ejus; constat ergo hoc esse peccatum grave ex genere suo.

3. *Dubitatio: an sufficiat facultas Prælati ad vitandam proprietatem.* — Unde a contrario infertur, primam conditionem necessariam religioso ad possidendum aliquid sine proprietate, esse facultatem Prælati. Dico autem esse necessariam; nam sine illa non potest vitari vitium proprietatis, propter rationem factam, et allegata jura. An vero, e contrario, hæc conditio, seu facultas superioris sufficiat ut vitetur proprietatis peccatum, controverti potest; facilius enim committitur peccatum, quam vitetur; et ideo, licet carentia facultatis sufficiat ad hoc peccatum committendum, adhuc incertum est an, posita contraria conditione, vitetur tale peccatum. Sed in hoc juxta superioris dicta, respondendum censeo, aliud esse loqui in genere de peccato contra votum paupertatis, aliud in specie de peccato proprietatis; hic tantum loquimur hoc posteriori modo. Et ita censeo sufficere facultatem superioris, ut vitetur peccatum proprietatis, dummodo facultas ad totam possessionem extendatur, ut infra declarabo. Et ratio est supra tacta, quia, eo ipso quod intervenit facultas superioris, et dependentia ab illa, jam res non possidetur nomine proprio, sed religionis; non ergo habetur ut propria, sed ut communis; ergo non peccatur peccato proprietatis. An vero alia ratione peccari possit contra paupertatem, non obstante licentia superioris, infra dicemus. Consequenter vero declarandum mihi occorrebat quæ facultas superioris sufficiat, vel necessaria sit. Sed in hoc applicanda est doctrina data de acceptione; illa enim generalis est, et ita traditur ab auctoribus, nam quoad hoc eadem est in præsentis ratio, et facile ex dictis constat. Item occorrebat hic quæstio de quantitate materiæ sufficiente, ut proprietarium peculium sit peccatum mortale; sed in illa etiam nihil novi dicendum occurrat, præter ea quæ in superioribus diximus.

4. *Secundum signum peculii proprietarii.* — *Præterea primus modus possidendi rem occultatam a superiore.* — Secundum signum peculii proprietarii assignari solet, quod res possessa ita occultetur, ut non possit a superiore inveniri; sumitur ex citatis juribus et auctoribus, et ex

c. *Joannes*, de Regul., ubi dicitur non licere monacho *peculiare* quidquam habere. Id autem, quod ita habetur ut occultetur omnino superiori, satis peculiare est, et ut tale habetur. Unde Panorm. ibi, n. 6, cum Joanne Andrea, notat ibi reprehendi peculium in religioso; peculium autem declarat esse, quod habet ignorante superiore, vel cum animo non dimittendi illud ad libitum seu jussum superioris; hunc autem animum ostendit, qui rem occultat superiori. Ut autem intelligatur an hoc signum sit diversum a præcedenti, et quomodo accipiendum sit, advertendum est variis modis posse hoc contingere: primo, quod res a principio accepta sit sine ullo consensu superioris, etiam præsumpto, et eodem modo occulte servetur; et hoc est clara et maxima proprietas in modo retinendi; tota autem ratio culpæ consistit in priori defectu, cujus indicium est hæc rei occultatio, et præterea indicat pertinaciam in priori voluntate habendi aliquid sine consensu superioris, et præterea indicat animum non paratum ad relinquendam rem talem pro arbitrio superioris, quod non parum aggravat culpam. Et ideo peccare religiosum contra paupertatem, qui rem, quam etiam facultate superioris accepit, occultat, docent, præter citatos, D. Bonnav., in Specul. discipul. ad novit., p. 1, c. 4; Sylvest., *Religio*, 6, q. 7; Valent., disp. 10, q. 4, punct. 3; Mendocça, in Quodlib., q. 8, conclus. 3. Unde indicium hoc verum habet, non solum in bonis quæ ab aliquo extra religionem accipiuntur, et in ea hoc modo retinentur, sed etiam quando aliquid ex bonis religionis hoc modo usurpatur et retinetur; nec solum quando aliquid dono accipitur, sed etiam quando accipitur commodato ad solum usum, præsertim diuturnum; erit autem tunc levior culpa ex parvitate materiæ, juxta superioris dicta. Et similiter quando ex bonis monasterii acciperetur aliquid, non ut perpetuo retineatur occulte, sed ad certum tempus pro aliquo usu, tunc diminueretur culpa ex parte materiæ; quanta autem sit diminutio, arbitrio prudentis judicandum est, applicando regulas et conjecturas in superioribus positas.

5. *Secundus modus retinendi rem occultatam superiori.* — Secundo, potest contingere ut a principio res sit accepta sine licentia expressa, non tamen sine præsumpta, et ideo sine peccato gravi; postea vero occultetur superiori, et ita retineatur. Et in hoc casu non videtur illud signum sufficiens proprietatis, sed distinguendum videtur. Duplici enim in-

tenzione id fieri potest, primo, ne fortasse superior rem talem auferat, et consequenter nec possit auferre; et tunc sine dubio proprietas committitur, etiamsi quis semper probabiliter præsumat superiorem non ablatum, sed permissurum possessionem et usum talis rei, quia illa intentio occultandi rem, ne possit a superiore auferri, facit ut hæc voluntas præsumpta nihil operetur, quia tunc possessio et retentio talis rei jam non fundatur in illa, cum talis religiosus habeat animum habendi rem illam, quidquid superior velit; unde, licet magis præsumat superiorem fuisse consensurum, tamen illa præsumptio solum se habet quasi concomitanter, non vero tanquam ratio habendi, quæ excludat proprietarium animum. Alia vero ratio occultandi esse potest solum, ne superior intelligat, ipsum accepisse talem rem non petita facultate, cum alioqui paratus sit eam relinquere, si superior jubeat, et tunc videtur excusari posse a proprietate, quia illa occultatio non indicat animum proprietarium, et alioqui, ut supponimus, semper durat in ipso religioso probabilis existimatio, quod superior daret facultatem ad rem illam habendam, si ab eo postularetur. Ergo possessio illius rei non est sine facultate sufficienti ad excusandam proprietatem; modus enim occulte retinendi non est tunc contra substantiam paupertatis, sed contra convenientem ordinem obedientiæ, sicut supra dicebamus de receptione sine facultate expressa, quando superior est invitatus circa modum accipiendi; nam illa etiam acceptio ob hanc causam occulte fit. Quamvis autem hæc excusatio videatur in rigore sufficiens, maxime quando illa occultatio solum est ad tempus, nihilominus moraliter cavenda est, quia non caret periculo, si sit diuturna, quia de facto privatur Prælati potestate disponendi de illa re, quæ jam est acquisita monasterio, et ex hac parte videtur actio injuriosa, et proprietaria, ex necessitate materiæ, ut sic dicam, etiamsi non sit intenta; nec quoad hoc habet locum præsumptio voluntatis superioris; nam talis præsumptio esset irrationabilis. Ex illo ergo capite semper hæc occultatio videtur esse contra paupertatem, ejusque materia crescit, quæ est diuturnior; sicut retentio rei alienæ eo est gravior, quo est morosior, et ideo assero posse in tali occultatione esse periculum peccati mortalis. Hoc autem intelligendum est de occultatione totali et absoluta, per quam ita res occultatur, ut non possit inveniri facta mediocri diligentia; nam si solum occultetur, ita ut non statim

per se pateat nisi quæatur, et alioqui id fiat prædicta intentione, et cum voluntate præsumpta superioris quoad substantiam facti, seu retentionis rei, sic facilius excusabitur culpa gravis. Minor autem erit culpa, si res non occultetur, sed solum ita misceatur, ut confundatur cum aliis rebus monasterii, quas religiosus cum licentia teneat, ut non possit in suspicionem venire, nec discerni an sit ibi aliquid sine licentia acceptum.

6. *Tertius modus occultandi rem superiori.* — *Resolutio.* — Tertio, potest contingere ut in principio res fuerit accepta et possessa cum licentia expressa superioris, postea vero discursu temporis occultetur, ne possit et contingat auferri; et tunc dubitari potest an hoc sufficiat ad proprietatem. Et ratio est, quia talis religiosus, nunquam possidet illam rem ut propriam, sed semper nomine alterius, quia licentia prius data semper durat, et in virtute ejus res tenentur. Nec videtur sufficere quod religiosus timeat, aut præsumat, superiorem ablatum rem illam, si eam videat, vel apud eum inveniat; nam hæc præsumptio non sufficit ad revocandam priorem licentiam; et alioqui non videtur esse contra paupertatem occultare rem, solum ne possit excitare mentem aut memoriam superioris, ut illam fortasse auferat. Respondeo nihilominus, si occultatio sit absoluta, ita ut res omnino lateat, esse contra paupertatem, et ex tunc retentionem incipere esse proprietariam. Et imprimis si religiosus intelligat priorem licentiam esse revocatam, vel finitam, nisi renovetur, juxta regulam, vel usum religionis, clara est proprietas, quia tunc proinde se habet ac si prior licentia non intercessisset. Deinde, quamvis alias non sit revocata, per talem occultationem efficitur ut cesset effectus ejus, quia jam non retinetur res ex vi illius, sed ex proprio arbitrio; tum quia illa licentia non fuit ad habendam illam rem proprietario modo; tunc autem incipiet habere modum proprietarium, privando nimirum superiorem potestate disponendi de illa re, et auferendi illam; tum etiam, quia per illam occultationem facit religiosus licentiam iterum irrevocabilem, quantum in ipso est; licentia autem irrevocabilis in hac materia est iniqua et nulla, quia repugnat paupertati; quod enim ita habetur, ut ab alio repeti non possit, habetur ut proprium, etiamsi a principio ex voluntate illius fuerit possessum. Atque hæc doctrina communis est Doctorum, quos supra retulimus, et statim referemus.

7. *An habere aliquid clavi obseratum sine licentia Prælati, sit vitium proprietatis.* — Ex hoc autem inferunt aliqui habere aliquid clavi obseratum sine licentia superioris, quoad illum modum habendi esse peccatum proprietatis, etiamsi alioqui res ipsa cum licentia habeatur. Tribuitur hæc sententia Alvaro Pelagio, lib. 2 de Planctu Ecclesiæ, c. 67, versus finem, ubi specialiter loquitur de fratribus Minoribus, et inter modos proprietatis numerat: *Claves cellarum, tardando per dies extra locum, Prælato non assignare; claves capsarum, in quibus patres habent utensilia et suppellectilem, per spatium dierum eundo extra locum, ne fratres utantur illis rebus, Prælati non assignari.* Quam sententiam sequuntur Corduba, in Expositione regulæ, c. 6, q. 9; et Serena Conscientia, q. 81, qui ex D. Bernardino idem referunt. Citantur etiam D. Antoninus, 3 p., tit. 16, c. 1, § 11; sed ibi non loquitur specialiter de clavi, sed generatim ait peculium proprium esse quidquid celatur Prælato, vel tenetur contra voluntatem ejus; et subjungit, quidquid habeatur de licentia Prælati; non esse proprietatem, si nihil ei celatur, tam de quantitate quam de qualitate rei; an vero sub clavi tenere sit celare, non exprimit; neque plus dicunt Doctores alii, quibus etiam solet hæc sententia attribui; Panorm., in c. *Cum ad monasterium*, de Statu monach., n. 8, et consil. 88, 1 part., n. 6; Gregorius Lopez, in l. 14, tit. 7, partita 1. Magis indicat illam sententiam Gerson, Alphabet. 23, lit. R, ubi, late contra proprietarios disputans, inter alia inquit: *Nec tibi serrare debes, aut in usum accipere, quod tuum non est; quid ergo custodis non tuum? reponere in communi quod tuum non est, sed omnium, neque clavem deferas, qui clavem habere non debes.* Potest autem illa sententia suaderi, quia in jure civili clavis est signum proprietatis, seu proprietariæ possessionis, quæ per clavium traditionem dari solet, juxta leg. *Clavibus*, ff. de Contrahen. empt., et exponit late Tiraquellus, in tractatu de Jure constituti possessorii, 2 p., ampliat. 3, n. 3 et 4; et Covar., lib. 3 Variarum, cap. 16, n. 11, propter quod etiam antiqui Patres usum clavium in religiosis reprehendebant, ut videre licet in Cassian., libr. 4 de Institut., c. 15.

8. Verumtamen circa hoc distinguere opus est. Nam usus clavis permissus est in religione, saltem de licentia superiorum; quamvis enim in regulis religiosorum prohiberi soleat, ut infra videbimus tractando in speciali de

paupertate Societatis, tamen nunquam excluditur, quin de licentia superiorum liceat, quæ in aliquibus religionibus generaliter conceditur, in aliis vero necessaria est licentia specialis, quæ etiam in quibusdam non nisi raro et ex gravi causa conceditur particularibus personis; in aliis vero facilius datur. Si ergo particularis religiosus de licentia superioris legitime obtenta, juxta regulam vel probatam consuetudinem suæ religionis, clavim habeat, tunc clavis non est signum proprietatis, quia tunc ipsamet clavis non proprio, sed superioris nomine habetur. Clavis enim per se tantum est instrumentum et signum custodiæ; possessionis autem propriæ tunc est signum, quando alicui proprio nomine, seu propter jus proprium confertur; nam si clavis conferatur uni, ut procuratori alterius, non procurator, sed dominus propriæ dicitur possessionem acquirere. Non est ergo clavis semper signum proprietatis in eo, qui defert illam. At vero, si quis, absque licentia superioris expressa vel tacita, sub clavi rem custodiat, in tantum potest proprietarius censerī, in quantum rem occultat superiori, et vult eam tenere modo ita proprio et particulari, ut non communitati, sed sibi soli eam reservet, non sub communi custodia, sed propria, et (quod gravius est) ita ut ipse superior non possit libere de illa disponere; quæ sunt signa proprietatis, ut ex omnibus auctoribus citatis constat, præsertim ex Gerson supra, et Alphabeto 22, ubi ex Augustino, Hugone Victorino et aliis, multum hoc exaggerat; et attingit Turrecremata, d. c. *Non dicatis*, art. 5.

9. Adde vero, secluso scandalo, non debere hoc statim peccatum mortale judicari, si alioqui religiosus revera sit paratus ad omnia relinquenda ad nutum superioris, et clavem tradendam, quoties ipse petierit, quia tunc animus proprietatis non esset, licet excedat in affectu, et in modo custodiæ contra regulam; et aliunde, non obstante illo modo custodiæ, res custodita cum licentia habetur, et superior non omnino impeditur quominus de illa disponere possit petendo clavem, et puniendo abusum. In eo autem casu existimo habere locum, quod specialiter dicebat Alvarus Pelagius de religioso, qui, dum absens est per plures dies, res suas sub clave relinquit, quam secum defert, et superiori non tradit; nam si hoc absque licentia ejus fieret, magnum signum proprietatis est, magisque privat superiorem libertate disponendi de tali re. Si autem superior etiam ad hoc facultatem dedit,

non potest subditus proprietatis accusari, præsertim si non desit causa rationabilis, id enim impossibile non est, licet raro forte contingat; quid vero dicendum sit quando licentia est irrationabilis, tam in hoc quam in aliis casibus, speciale dubium requirit.

10. *Dubitatio prima: an peccet religiosus contra paupertatem, eo solum quod habeat aliquid ex licentia irrationabiliter concessa.* — Dubitatur ergo ulterius an possit religiosus esse proprietarius, vel peccare contra votum paupertatis, eo solum quod habeat aliquid ex licentia superioris irrationabiliter concessa; hoc vero dubium magna ex parte expeditum supra est, tractando de acceptione. Navarrus ergo ibi citatus, n. 21, Comm. 2 de Regularibus, indistincte affirmat, quando licentia est injusta, non excusare religiosum a proprietate; quod videtur etiam sentire, et satis exaggerare Gerson, Alphab. 22 et 23; sequitur etiam Major, in 4, distinct. 38, q. 9; Cartus, opere de Reform. claustr., art. 5. Nos autem supponimus non esse sermonem de licentia injusta ex defectu libertatis per vim vel deceptionem superioris, nam de hac constat esse nullam; nec etiam esse sermonem de licentia injusta in damnum tertii contra commutativam justitiam, scilicet ad retinendam rem alienam invito domino, nam hæc etiam est nullius momenti, saltem quoad excusandum ab injustitia, licet valere possit ad excusandum a sacrilegio contra votum paupertatis, quamvis regulariter ac moraliter id non contingat, quia talis licentia non solet obtineri nisi per deceptionem superioris, et ita erit subreptitia et nulla. Est ergo sermo de licentia injusta ex parte causæ. Cum enim bona religionis communia sint, non potest superior pro suo arbitrio ad particularem usum vel possessionem illa applicare, sed prout cuique opus est, Actor. 4. Quando ergo alicui datur licentia habendi in particulari peculio aliquid, quod nec necessarium, nec utile sibi est, talis licentia injusta censetur, ex sententia omnium, ut patet ex Turrecr. et Navar. supra, qui merito dicunt peccare superiorem dando hujusmodi licentiam.

11. Nihilominus tamen dicendum est non esse proprietarium, religiosum habentem in suo peculio aliquid cum hujusmodi licentia; ita tenent Turrecr. supra, art. 2; et Anton., 3 p., tit. 16, c. 1, § 11, circa finem, qui citant Umbertum; et alii, quos in simili dubio de acceptione injusta supra citavimus. Ratio est, quia ille religiosus tunc non possidet rem il-

lam nomine proprio, sed dependenter a voluntate superioris, semperque est paratus, ut supponimus, ad illam relinquendam, si ipse juserit; nihil autem aliud requiritur ad excusandam proprietatem, ut constat ex vi vocis, et ex omnibus auctoribus citatis, præsertim Panorm., in c. *Quando*, de Offic. ordin., c. *Johannes*, de Regularibus, et c. *Cum ad Monasterium*, de Statu monach. Confirmatur, quia talis licentia, licet injusta, non est nulla; ut enim supra notavimus, talis licentia non est dispensatio in voto paupertatis, sed est concessio quædam circa materiam remotam paupertatis, quæ facit moralem mutationem in materia proxima, quæ est habere talem rem nomine proprio, vel alieno; et quoad hanc mutationem efficax est illa licentia, quia, licet sit sine justa causa, est ex potestate sufficienti; ergo illa sufficit, ut non committatur peccatum proprietatis.

12. *Dubitatio secunda: an saltem in hoc detur aliud peccatum.* — Quæri vero ulterius potest, an in hoc committat religiosus aliud genus peccati, contra votum paupertatis, vel contra aliam virtutem; nam auctores citati graviter hoc reprehendunt, adeo ut significant religiosum in hoc mortaliter peccare; dum autem volunt speciem ejus exponere, nihil satis verisimile afferunt; nam imprimis dicunt esse peccatum avaritiæ, quia retinet sine rationali causa. Sed avaritia imprimis non est peccatum mortale per se, et ex genere, seclusa injustitia, juxta doctrinam D. Thomæ 2. 2, q. 118, art. 4. Deinde malitia avaritiæ maxime pendet ex affectu, et fieri optime potest ut religiosus non teneat hujusmodi rem ex inordinato affectu ad illam, liberalitati contrario, sed ex alio fine. Ulterius vero ait D. Antoninus, peccare hujusmodi religiosum, quia sæculariter vivit, volens abundare, contra c. *Relatum*, ne Cler. vel monach. Sed Pontifex in eo textu loquitur de monachis ita seculariter viventibus, ut regulam non observent, ut constat ex illis verbis: *Ideoque mandamus, quatenus eos ad observationem regulæ appellatione remota compellas.* In præsentī autem non agimus de speciali regulæ violatione, quæ juxta regulæ obligationem et rei qualitatem esse poterit peccaminosa; sed agimus solum de violatione paupertatis, præcise ex possessione superflui peculii cum facultate superioris; quod si hæc superfluitas vel abundantia dicatur esse aliena ab statu religioso, et hac ratione pertinere potius ad secularem vitam, id non negabimus, tamen inde non potest inferri peccatum mor-

tale, si alioqui non est contra votum, neque contra aliquod speciale præceptum, sed erit imperfectio magna, aut peccatum veniale, propter indecentiam status.

13. Quocirca, si loquamur præcise ex generali obligatione voti paupertatis, non possumus hoc damnare ut peccatum mortale per se, et ex genere, quia ex vi talis voti, non promittit aliquis nihil habere superfluum, sed solum nihil habere proprium, nec per modum proprii, id est, etiam usum vel administrationem sine facultate non usurpare; si ergo hoc servetur circa rerum abundantiam, non violatur paupertatis votum generatim sumptæ, si in generali tantum ratione sua sumatur. At vero, si quis vel ex speciali intentione, vel ex particulari regula, juxta quam paupertatem vovet, obligetur ad specialem carentiam rerum superfluarum, tunc si votum est absolutum, et non includit conditionem hanc, *sine licentia superioris*, tunc non excusabitur a transgressione voti propter injustam licentiam, etiamsi excusetur a peccato proprietatis, ut supra in simili tactum est. Ex hoc vero capite vix poterit judicari peccatum mortale, nisi ibi sit satis expressa et specifica intentio voventis, vel ubi per statum religionis sufficienter declaratum sit illam esse materiam voti. Ex accidenti vero existimo sæpe esse posse peccatum mortale in hac superfluitate ratione scandali, quod vergit in magnum nocumentum et dissipationem religionis. Item ratione cooperationis, vel inductionis superioris ad concedendam talem licentiam, in quo ipse, per se etiam loquendo, graviter peccat, si excessus nimius sit, quia infideliter agit, et injuste, vel contra legalem justitiam, et contra commune bonum, vel contra distributivam, inæqualiter dispensando res communes, vel contra commutativam, abutendo sua potestate.

14. *Corollarium: licentia irrevocabilis nunquam est valida.* — Ex his vero tandem sequitur licentiam superioris nunquam posse ad hoc valere, ut liceat religioso possidere aliquid cum proposito non relinquendi illud, etiamsi superior velit, seu licentiam revocet, quia hoc esset habere rem animo proprietario, quod consequenter esset habere proprium, ad quod non potest superior licentiam dare, juxta c. *Cum ad monasterium*, de Statu Monach. Et ideo non potest Prælati, etiamsi maxime velit, dare hanc licentiam irrevocabilem, quia hoc virtualiter esset in voto dispensare, quod facere non potest; et ita docent Antoninus,

Turrecremata, Sylvester, et alii, locis supra citatis, et tanquam manifestum supponit Corduba, in Summa, quæst. 54, notab. 2. Idemque supponit communis opinio Doctorum, dicentium non esse validam professionem sub conditione, ut liceat retinere aliqua bona cum facultate irrevocabili, ut supra late retulimus, disputando de forma profitendi; nam illa conditio censetur esse contra substantiam paupertatis; ergo etiam illa licentia est contra idem votum; nunquam ergo potest esse valida. Unde etiam fit ut nunquam possit propter talem licentiam licite occultari res superiori, ita ut ab ipso auferri omnino non possit, quia hoc repugnat facultati, quam necessario debet retinere superior, quam sibi adimere non potest per licentiam a se datam; non est autem idem de licentia custodiendi rem sub clave, et deferendi illam etiam ad distantem locum, vel per multum tempus, quia hoc non ita intrinsece repugnat paupertati, sicut illud prius, quamvis satis inordinatum sit, et vix possit excusari, nisi in aliquo raro casu. Advertendum est autem in hoc puncto sermonem esse de Prælati respectu sui ipsius, vel superiorum Prælatorum; sic enim nullus potest dare licentiam irrevocabilem, vel a se, vel a suo superiore; potest tamen dare licentiam irrevocabilem ab omni inferiori Prælati, quia hoc intrinsecum est cuicumque facultati, nec tunc peccabit religiosus possidens aliquid cum proposito non relinquendi illud ad arbitrium Prioris, vel Abbatis, donec Provincialis, vel Generalis, a quo habet, ut supponimus, absolutam et legitimam facultatem, illam auferat. Et hac ratione potest Papa dare licentiam religioso habendi aliquid, quod ab omnibus Prælati religionis auferri non possit, quia potest dare licentiam irrevocabilem ab ipsis, quamvis ab ipsomet Papa revocari possit, ut latius infra dicemus, agentes de dispensatione voti hujus, et videri potest Corduba supra, et Navar., comm. 2, n. 14 et 15.

CAPUT XIII.

UTRUM RELIGIOSUS, POST FACTAM PROFESSIONEM, VEL RELIGIO, NOMINE ILLIUS, RETINERE POSSIT USUMFRUCTUM.

1. *Ratio dubitandi.*—Ratio dubitandi desumitur ex eo quod interdum religiosus, post solemnem professionem factam, licite retinet usumfructum bonorum quem antea habebat, sine directo dominio illorum; ergo hoc votum

non obligat semper ad non retinendum aliquid, ut proprium. Antecedens patet, quia post professionem sæpe religio gaudet illo usufructu; non potest autem gaudere, quia in ipsam translatus sit jus, nam ususfructus sicut non potest alienari invito principali domino, ita nec potest in alium transferri, ut notavit Molina, tom. 1 de Justitia, tract. 2, disp. 7; Sarmiento, lib. 3 Select. Quæstionum, c. 9; Covar., 4 Variar., c. 8, n. 7; et Gama, decis. 299; ergo in tantum monasterium fruitur, in quantum jus fruendi manet in ipsomet religioso; unde nunquam monasterium fit proprie usufructuarium, quia non fruitur nomine suo, sed nomine alterius; ergo jus ipsum fruendi manet semper in persona.

2. Duæ vero quæstiones hic sunt distinguendæ. Una est, an commoditas ususfructus omnino extinguatur per professionem. Alia est, si non extinguatur, apud quem maneat tam illa, quam jus ad ipsam. Priorem quæstionem tractat glossa in c. *Si qua mulier*, 19, q. 3, et in summa respondet non extinguere ususfructum, et consequenter non amitti utilitatem ejus. Idem sequitur Panormitan., in c. ultimo de Pignor., n. 2; Sylvest., *Religio*, 6, in princip., et communiter Doctores, qui non afferunt speciale jus, quo id probent, sed solum generalia jura, quæ asserunt bona seu jura religiosi transire in religionem. Quod quidem non videtur multum efficax, ut ex dicendis constabit.

3. *Dubitatio: ad quem transeat jus ad usumfructum, et ipse ususfructus.*—Ut ergo ratio et veritas hujus resolutionis intelligatur, et objectioni factæ satisfiat, circa secundam quæstionem pro certo supponendum est, usumfructum non posse manere apud religiosum professum quoad utilitatem et commoditatem fructuum; quia non potest illos percipere, nec illorum dominium acquirere, nec in proprios usus sua auctoritate convertere; omnia enim hæc repugnant voto solemnem paupertatis, et ita in hoc omnes auctores conveniunt. Unde qui dicunt usumfructum non extinguere per professionem, consequenter asserunt quoad utilitatem transire in religionem. Et ob eandem causam hoc ipsum limitant, ut Sylvester adnotat, ut locum habeat in religionibus quæ possunt habere proprium in communi, quia aliæ non possunt habere fructus aliquos, vel proventus. De jure vero ad ipsos fructus, in quo proprie ususfructus consistit, non eodem modo loquuntur

dicti auctores; nam Panormitanus absolute ait non extinguere, ut monasterium habeat usumfructum in vita ingredientis; habere autem usumfructum, est habere ipsum jus; ergo sentit jus ipsum transire ad monasterium. Et ita etiam Sylvester simpliciter ait transire usumfructum in monasterium, citans Innocentium, in c. *In presentia*, de Probat., ubi in particulari de usufructu non loquitur, sed in generali, omnia jura religiosi transire in monasterium. Et idem tenet expresse Gigas, q. 57, de Pensionibus, n. 2 et 9, juxta quam sententiam facile respondetur objectioni factæ, negando assumptum, quia post professionem nullum jus ad fructus manet apud religiosum, sed in religione pro tempore vitæ ipsius. Contra hanc vero sententiam obstat ratio tacta, quod repugnat naturæ ususfructus transire ab una persona in aliam.

4. Propter hoc dicunt alii, jus quidem manere in persona ipsius religiosi, quamvis commoditas transeat in monasterium; ita loquitur Bartolus, in dicta Authentica *Ingressi*, n. 42; quem sequitur Antonius Gomez, lib. 48 Tauri, n. 8, ubi refert plures alios, qui non omnes loquuntur de hoc particulari puncto, sed generatim, quod ususfructus non extinguatur per professionem, ut patet ex glossa in Authent. *Ingressi*, C. de Sacrosanctis Eccles., juxta quam sententiam ad objectionem a nobis factam respondet Bartolus, monachum, quantum ad sui commodum, non posse habere proprium, tamen in commodum monasterii aliquando posse illud retinere; quod solum confirmat argumento a simili, ex l. *Cum filio*, ff. de Legatis prima. Et quidem, si tantum consideremus statum perfectionis, et rationem ob quam religiosus privatur omni proprietate bonorum, nihil repugnat hoc jus manere in religioso quasi materialiter, vel (ut sic dicam) quasi mortuum quoad ipsum, ad eum modum quo manet vinculum matrimonii in conjugato professo ex licentia conjugis. Unde potest confirmari hæc opinio, quia hic cessat omnino ratio legis, quæ vetat religiosum retinere aliquod jus; cessat autem et negative, quia carentia talis juris est impertinens ad perfectionem; et contrarie, quia cederet in detrimentum totius religionis, si tale jus separaretur a persona, quia non posset transire in religionem, et consequenter religio amitteret totum commodum ususfructus. Quæ sententia sic explicata est probabilis, et potest facile defendi; mihi tamen non omnino probatur,